

.4 Gevoeligheid

Alle kinderen met een voorsprong zijn gevoelig. We hebben het hier dan niet over de hoogsensitiviteit die zich uit op het lichamelijke vlak, maar juist over de hoogsensitieve manier van het verwerken van informatie. Het zal per kind verschillen hoe dit zichtbaar wordt.

Wat houdt dit kenmerk in?

Gevoeligheid, ook wel intensiteit genoemd, is een opvallend zijnskenmerk van hoogbegaafde kinderen. Ze hebben een verhoogde tot extreme gevoeligheid voor indrukken van buitenaf. Dit komt op verschillende manieren tot uiting en het leidt regelmatig tot interpretaties die niet juist zijn. Je kunt het zien als een kleuter bij je komt en aangeeft dat er gevaar dreigt. Of als het kind bij een film intens meeleeft met de hoofdpersoon. Deze kinderen zijn vaak ook erg gevoelig voor het leed van de wereld. Ze kunnen dat letterlijk op hun nek nemen en lijden er dan ook onder, bijvoorbeeld als ze beelden zien van dieren in de bio-industrie. Of als het kind zich erg zorgen maakt om problemen in de wereld.

DEEL 1: PRAKTIJK

Ze zien eerder en beter oorzaak en gevolg. Zo kan het zomaar zijn dat een van je kleuters bij het zien van een donkere lucht niet naar buiten wil, want dat zou zomaar kunnen betekenen dat het gaat onwederen. En onweer is gevaarlijk, dat weet iedereen! Juist deze kleuters kunnen ongewoon veel gewicht hangen aan een losse opmerking die gemaakt is in de klas. Wanneer je zelf een keer uit je slof schiet in het algemeen, of wanneer een ander kind ondoordacht roept: 'ik maak je dood!' Wij kunnen inschatten dat deze kleuter dat niet serieus meent. Onze kleuter met de ontwikkelingsvoorsprong zal ik het eerste voorbeeld verongelijkt zijn, of bang dat je hem niet meer aardig vindt. En in het tweede voorbeeld kan hij zich zomaar echt zorgen gaan maken voor zijn eigen veiligheid.

Wat zie je?

- Het kind ziet oorzaak en gevolg heel helder, is goed in staat om dit te overzien
- Het kind ontwikkelt gemakkelijker angsten dan een gemiddelde kleuter
- Het kind is gemakkelijker ongerust over zaken die zouden kunnen gebeuren
- Het kind vindt het ingewikkeld om ergens naartoe te gaan waar hij niet bekend is
- het kind hangt groot gewicht aan schijnbaar onbetekenende opmerkingen

- Het kind regeert ongewoon sterk op een opmerking die wordt gemaakt door de leerkracht
- Het kind ergert zich zichtbaar of hoorbaar aan andere kleuters die niet luisteren

- Het kind ziet het als je met je mond iets anders zegt dan met je ogen, en zal het zeggen als hij zich veilig voelt

- Het kind heeft een monsterende, observerende blik die geregeld door je heen kijkt

Wat zijn de sterke kanten van dit kenmerk?

Gevoeligheid komt veel voor bij kinderen met een hoog IQ. We zien dat zowel gevoeligheid als het ontbreken ervan een functie heeft. Hoogbegaafde kinderen hebben vanwege die gevoeligheid eerder in de gaten dat er iets mis is, hetzij in relaties, hetzij in de omgeving, hetzij in zaken in die omgeving. Op basis daarvan zijn ze in staat op bepalende momenten belangrijke en juiste beslissingen te nemen. Daarnaast zorgt de gevoeligheid van deze kinderen ervoor dat ze goed kunnen reageren op de wereld. Als de leerkracht niet goed in zijn vel zit, zullen ze deze proberen te helpen. En omdat deze kinderen vaak ook gevoelig zijn voor sfeer, proberen ze de sfeer in hun klas gezellig en harmonieus te houden. Doordat deze kinderen oorzaak-gevolg zo goed zien, zullen ze op dat vlak dan ook adequaat reageren of beslissingen nemen: ze zullen niet snel iets doen wat gevaarlijk is. Dit geldt natuurlijk niet voor alle kinderen: er zijn er ook die juist de grenzen opzoeken van wat mogelijk is.

Wat zijn valkuilen van dit kenmerk?

Al heel jong begrijpen ze veel meer gevolgen dan hun leeftijdsgenoten. Dat leidt ertoe dat ze zich al heel jong veel meer zorgen maken over gebeurtenissen of situaties. Ze zien de problemen, maar kunnen ze nog lang niet altijd oplossen. Dan veroorzaakt de gevoeligheid vooral spanning. Als kinderen nog niet hebben geleerd hoe ze om moeten gaan met die voortdurende stroom aan indrukken, raken sommige kinderen overbelast. Ze kunnen er dan weinig meer bij hebben. Bij

sommige kinderen uit zich dit in boosheid, frustratie of verdriet. Bij andere kinderen zie je duidelijk aanwezige spanning in hun blik of in hun lichaam.

104

© Schoolsupport • www.schoolsupport.nl

DEEL 1: PRAKTIJK

Controle over situaties geeft hen een gevoel van veiligheid, tegelijk kun je die niet altijd bieden. Andere kinderen die op een klimrek klimmen kan gevaarlijk zijn, maar tegelijkertijd weten we dat dat juist een vaardigheid is die kleuters moeten of gaan leren. Vaak wordt deze rigiditeit minder wanneer een kind beter om leert gaan met de spanning.

Hoe leer je een kind omgaan met dit kenmerk?

Het is belangrijk om te accepteren dat de gevoelens en de ervaringen van het kind voor hem de realiteit zijn. Al lijkt zijn reactie soms overdreven en denk je dat hij zich aanstelt, wat het kind voelt of ervaart, is voor hem echt. Door het kind te erkennen en zijn gevoelens in eerste instantie serieus te nemen zal hij er sneller mee om leren gaan. Zoals ontwikkelingspsycholoog Gordon Neufveld stelt: 'Hoe meer ruimte je aan een gevoel geeft, hoe minder ruimte het nodig heeft.' Als het kind gekalmeerd is, kun je samen kijken of de reactie in proportie was. Was het echt zo erg? Was deze heftige reactie echt nodig? Of was een andere reactie wellicht mogelijk? Een gesprekje hierover versterkt de band met elkaar en geeft een kind inzicht. Wellicht zal hij de volgende keer anders proberen te reageren.

Rik is 6 jaar en Rik voorziet telkens problemen bij het buiten spelen. 'Juf, daar fietst Sofie, maar er rennen ook kinderen rond, en straks gaan ze botsen en dan is er misschien wel bloed!' Wat Rik goed ziet is dat het fout kan gaan, wat Rik nog niet zo vaak heeft ervaren is dat het meestal goed gaat. Of dat het fout gaan vaak niet meer oplevert dan schrik, een huilpartij of een bult. Door dit te vertellen aan Rik en samen met hem te kijken hoe vaak het goed gaat en wat er gebeurt als het niet helemaal goed gaat, leert hij vertrouwen op soortgelijke situaties. Hij heeft het nodig om meer scenario's te leren zien dan alleen het ergste. Myra is niet zo bang voor ongelukken, maar heeft wel last van drukte in de klas. En al helemaal als de juf toch duidelijk heeft gezegd dat ze wil dat het rustig wordt. Myra zit zich overduidelijk op te vreten en als het uiteindelijk tot optreden komt van de juf springen de tranen in haar ogen. 'Zie je wel, ze zag het al die tijd al aankomen. Waarom luisteren die kinderen toch niet? Waarom moet de juf weer boos worden? Zij kan toch ook netjes stil zitten met haar armen over elkaar?' Even later komt de juf snel even bij Myra langs, geeft haar een kneepje in haar arm en een vette knipoog: 'ik heb gezien dat jij wel heel goed je best deed hoor Myra!' Voor Myra is het hele probleem hiermee opgelost: de juf ziet het gelukkig!

Wat is belangrijk in je houding als leerkracht en in de activiteiten van alledag?

Neem het gevoel van het kind serieus en maak het kind en zijn gevoel niet belachelijk. Trek je de gevoelens in twijfel, dan zet je de relatie met het kind hiermee op het spel. Een gevoelig kind vertrouwt jou dan niet meer en zal jou niet langer serieus nemen. Dit wil overigens niet zeggen dat je ieder gedrag van een gevoelig kind zonder meer moet tolereren. Vertel hem dat hij zijn gevoelens mag hebben, maar dat zijn gedrag binnen jouw grenzen moet blijven. Tegelijk is het belangrijk om

goed in de gaten te houden of een van je kleuters 'lijdt' onder deze eigenschap. Zorg dan dat je deze kleuter regelmatig even bij je haalt om met hem te praten over wat hem bezighoudt. Daarmee zul je de band versterken en geef je ruimte aan de leerling om te vertellen wat er allemaal in zijn hoofd omgaat.

105